

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6 —

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatala

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szövegeért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32 — negyed oldal ... kor. 8

fél oldal ... 16 — nyolczad oldal ... 4

A díjak előre befizetendők a Szent-István-Társulatnál.

Mit tegyünk.

Mi, elhagyott felekezeti tanítók, nem egészen távoli eszűdés szemlélői voltunk a közelmúltban lezajlott tanítói mozgalmaknak, pedig nem rólunk volt szó. Rendezik a tanítói fizetést, de mi mostohagyermek maradtunk. Reánk nem gondolt senki. Azaz dehogyan nem. A «Néptanítók Lapja», mikor támadások érték, 28.000 néptanító orgánusának hirdette magát, pedig bizony-bizony máskor, nem egyszer, de százszor, minket, felekezeti tanítókat semmibe sem vesz, sőt lenézéssel, kicsinyléssel nyilatkozott már gyakran iskoláinkról. Nem akarok én párhuzamot vonni az állami és felekezeti (nevezetesen a katolikus) iskolák között. Hogy ez jobb-e vagy amaz: emberé válogatja. De mikor látom, hogy az állami tanítók úgyszólván palotákban, teljesen felszerelt és berendezett iskolákban *féltanítói számú gyermekeket tanítanak, mint mi*: a midőn látom, hogy ők most majd fölemelt fizetésüket minden hónap 1-én pontosan, szemrehányás nélkül kézhez kapják, mi pedig sokszor veszekedve, tülekedve csak fillérenként jutunk sokszorosan megérdemelt járandóságainkhoz, bizony — mondhatom — hogy sokkal több ügyeszeretetre, türelemre, hogy ne mondjam, ideálizmusra van szükségünk, sokkal többet fáradunk, munkálkodunk az állam javán nehezebb körülmények között, mint az állami tanítók. Érthetetlen azért a mellesleg, a melylyel az irányadó körök minket illetnek. Nyugdíjrendezés, fizetéskiegészítés, kedvezményes vasúti jegy: mind egy-egy sérelem nekünk.

De ne panaszkodjunk! Sőt ellenkezőleg, minden kath. tanítónak azon kell munkálkodnia, hogy bajaink orvosoltassanak. Iskoláink külsejét, berendezését — ha lehet — még fényesebbé kell tennünk. A tanítás eredményének, hatásának mértékét még magasabbra kell emelnünk.

Legyen minden kath. tanító egy őrtálló katona iskoláink érdekeinek védelmében. Ne tekintges-

sünk sóvár szemekkel az államosítás mezejére. Hiszen annyian vagyunk: klérus, hívek, tanítóság, hogy ha közös erővel fogunk kath. tanügyünk fejlesztéséhez, versenytárs nélkül maradunk a küzdőtérrel s mi leszünk az irigyeltek.

De, hogy e ezélt elérjük, bizonyos eszközökre van szükségünk és sokat kell dolgoznunk.

Engedjék meg szíves olvasóim, hogy én, a ki a nép között élek, a ki többé-kevésbé ismerem azokat a nézeteket, a melyeket a nép az iskolával szemben vall, ismerem az anyagi kérdés motívumait, hogy szerény véleményemmel tisztázni próbáljam az eszméket.

Egészen világos, hogy kath. iskoláink fejlesztésének legnagyobb akadályja az anyagi eszközök hiánya s népünk közönynössége. Igazabban: a közönynösség okozata az anyagi terheknek. Természetes, hogy midőn az egyházi adózás terhe csaknem felülmulja az állami adózás mértékét, a nép nemcsak közönynyel nézi iskolájának államosítását, de sőt önmaga kéri, hogy vágják le testének azt a tagját — az egyház iskoláját — a mely immár elviselhetetlen terheket ró a szervezetre. Pedig az iskolafentartás költségeinek államosítás esetén való kevesbedése csak látszólagos. Hiszen az állam is csak az adózók filléreiből tarthatja fenn iskoláit. De az adózás megosztása arányosabb, egyenletesebb ott, mint nálunk. Nekünk is tehát az az első feladatunk, hogy a teher megosztását arányosabbá tegyük. Nehéz a feladat, óriási a munka, mely ezzel jár, de ha megcsináltuk, biztosítottunk tekinthetjük iskoláink jövőjét.

Minden egyházközségben van több-kevesebb egyházi adó. Elsősorban ezt a minden község által külön-külön kivetett és kezelt adót egyházmegyénként központosítani kell. Állapítassék meg iskoláink szükséglete az egész országban. S e szükségletet egyenletesen kell kivetni minden egyházmegyében, minden hitközségben, minden egyes kath. polgárra. A kivetett adót szedje be minden község és szállítsa be a központba. Onnan fizessék az iskolák összes dologi

és személyi kiadásait. A politikai község szervezetehez hasonló szervezetről kellene gondoskodnunk az egyházi adószedést illetően. Legyen az iskolások az egyházközség elöljárósága: az iskolások az egyházi adószedést illetően. Legyen az iskolások az egyházközség elöljárósága: az iskolások az egyházi adószedést illetően. Legyen az iskolások az egyházközség elöljárósága: az iskolások az egyházi adószedést illetően.

Hiszem, hogy az anyai bajt okozó közönyösség is szülnék ilyen szervezetben. S csakis így lehet megoldani a mi fizetésünk kérdését. Az nem lehet, hogy az államtól kérjük külön-külön a 700 fős minimumot. Adja az állam segélyét is az egyházmegyéknek s onnan osszák el azt fizetésekre és korpótlékokra a szükséglet szerint.

Igen, mi is kérjük azt a fizetést, a mit az állami tanítók kapnak. A nemzeti nevelés fontos munkája nem ismer jelleg szerint tanítót. Ez a szent kötelesség minden magyar tanítónak egyaránt vezérlő elve. Ebben nincs, de nem is szabad, hogy az állami tanítókat illetően monopólium legyen. Az állami tanítók megkülönböztetése csak egy pár éve, hogy jelszava a kultuszminiszteriumnak. És ez nem vezet jóra, mert önértékében mélyen sérti a 25 ezer nem állami tanítót. Veszedelemes tanügyi politika az, a mit a miniszterium folytat. A nemzeti kultúrát meg kell menteni attól a veszedelemtől, a mit ez elődezhét. Sőt tovább megyünk. Ha fizetésünk nem éri el az állami tanítók járandóságát, előre láthatólag az fog bekövetkezni, hogy az amúgy is érezhető tanítóhiány még nagyobb mérvet fog ölteni. Sürgős tehát a szükség, mely orvoslást vár. El sem lehet képzelni, hogyan éljen meg, különösen családos tanító 3—400 ft fizetésből. És midőn az oklevelet nyert fiatal tanító jövőjét biztosítandó, állás után néz, csak természetes dolog, hogy szivesebben megy alkalmazottnak oda, hol, mint segédtanítónak is már több a kezdő fizetése, mint nálunk bizony sok rendes tanítónak.

A kántorság, mint bizonytalan jövedelmű állás, csak mellékfoglalkozás lehet.

Bizony reugeteg a mi bajunk, szerelmünk. Nem szolok nyugdíj-sérelemről, fizetéskiszolgáltatásról és a többiről, ámbar ezekről is bőven beszélhetnék.

Imo, t. olvasók, sötét a kép, de nem túlzott.

Ezek után nemde jogosan kérdehetem: Miért vagyunk mi mostohagyermekek?

Epen azért, mert a helyzet ilyen és mi kath. tanítók elég erőseknek érezhetjük magunkat arra, hogy azt javunkra megváltoztassuk, vagy legalább megváltoztatását előmozdítsuk: egyesült erővel, közös akarattal kell munkához látunk és a kath. iskolák bomladozni kezdő alapjait századokra megerősíteni. Irjunk, beszéljünk, tegyünk, lapjainkban, gyűléseinken, otthon, mindenütt s akkor elhiszem, eljő a kor, melyet mindnyájan oly néhezen várunk.

Czikota.

Ádámffy V. Pál.

Ünnepelt tanítók.*

Ünnepelt kartársaink! Mélyen tisztelt Egyesület! Választmányunk egyik gyűlésén engem tisztelt meg ama szerencsével, hogy titeket, érdemekben megöszült bajtársaink és vezéreink, tanítói működésüknek negyvenedik évfordulója alkalmából egyesületünk nevében őszinte szívből üdvözöljelek.

És én örömmel teljesítem a megbízatást.

Hiszem ma, midőn csekélyes, sokszor semmitmondó érdemek előtt, vagy hogy még tovább menjek, midőn az erkölcsi világrend megtevését előző sítánok munkálkodása előtt is tömjent gyujtanak, szabad-e némán maradnunk akkor, midőn az igazi Krisztus szíve szerinti érdemek méltatásáról van szó?! Szabad-e késnünk az elismeréssel akkor — mélyen tisztelt egyesület — midőn oly pályatársakkal állunk szemben, a kik önfeláldozó munkájokkal már ezreknek és ezreknek megnemesítették szívét, elméjét? Nem az igazságot, a becsületet munkát ünnepeljük-e akkor, midőn érdemtől megterhült bajtársainknak hosannát kiáltunk?!

Föl tehát a szívekkel, mélyen tisztelt egyesület, áldozunk elismeréseinkkel ősz bajtársainknak.

Ünnepelt Kartársaink!

Mint a világító-torony végtelenbe nyúló fénye, úgy tüntök föl ma előttünk érdemeitekkel, melyek negyven, hosszú fáradsággal teljes évre visszanyúlnak. Jóllehet kételkedő szívvel, a bizonytalanság reményével indultatok meg a sok tövist, nélkülözést és hálátlanságot ígérő pályán, de elindultatok, erősek voltatok az Istenben. Ti, mint az Ő választottai hamar fölismertétek, hogy nem egyedül földi javak boldogíthatják az embert, hanem hogy van ennél egy fenségebb boldogító érzemény: a mások boldogítása. Másokért élni, másokért küzdeni és szenvedni, oh, mily krisztusi elvek! És ti, mélyen tisztelt bajtársaink, csaknem egy emberöltőn keresztül rendületlenül álltatok ezen eszmék szolgálatában.

Keserű kenyereteket megédesítette mindenkor ama tudat, hogy becsülettel és önzetlenül szolgáltatok az Istent és hazát. S ha talán olykor megtelt is a pohár, nem ejtett kétségbe a keserűség, mert erősek voltatok Istenben. Az élet viharai nem törtek meg titeket, azok csak megédzettek s képessé tettek a további munkára. Szívetek és lelketek az aranynak tisztaságát vették föl negyven év tisztító tűzében. Ti vagyatok a mi kincsés váraink, s bocsászatok meg nekünk, ha mi büszkén tekintve reátok, érdemeitek fénysugáraiban osztozunk. A ti nyomdokaitokat óhajtjuk követni, hogy majdan mi is hasonló érdemek részesei lehessünk. Ez okból engedjétek meg mélyen tisztelt bajtársaink, hogy

* Üdvözlő-beszéd, a melyet a párkánykerületi tanítóegylet gyűlésén *Biltra*: Todor bátorkeszi, *Endrödy* Gyula muzslai és *Juhász* Béla kőhidgyarmati tanítókhöz negyven éves működésük alkalmából *Stampay* János köböküti főtanító intézett.

sok dicsőségben teljes éltetek s működétek le-
folyásába pillantván, azokból pályánkhoz erőt és
kedvet merithessünk.

Tanító volt az apja — «ám legyen a fiam is
tanító!» így gondolkodék nemesen tekintetes
Bittvai Tódor úr jó szülője. S a mint a kiesindi
elemi iskolából kinőtt a kis Tucsí, elküldte őt
Budára a várbeli gimnáziumba, a hol négy osztályt
jeles eredménnyel végzett. Így fölvértelve
szívesen látták őt az esztergomi tanítóképzőben,
a hol nem volt az utolsók között: felső elemi
iskolai jeles tanítóképesítéssel bocsátották a
tanítói pályára. Bezzeg kapós is volt a fiatal!
Alig hogy lerázta az iskola porát, Nagy-Marosra
hívták kántortanítónak. De mivel a Bach-kor-
szakban mi sem volt édesebb a magyar szónál,
odaigérhették volna nemzeti nyelvéért kesergő
Tucsíknak Nagy-Marost egész vagyonával, ő
csak magyarok közé akarta magát fészkelni, nem
fogadta el. Így került Izsára. Itt nem tudom, mi
öszökélhette őt, magánszorgalom útján elvégezte
a gimnázium V-ik osztályát. Rendkívüli szorgalma
hamar ismertté tette őt az érdekelt körökben.
Innen ismét Budára hívták tanítónak. Ez nagy ki-
tímítés volt rá nézve, de mivel ő szótartó volt már
fiatal korában, Farnadra ment tanítónak. A ki itt
belépett iskolájába, tapasztalatokkal gazdagodva
jött ki abból. Ezt elismerte a párkányjárasi tanító-
egyesület is, a melynek fölterjesztésére az államtól
100 frt jutalomdíjat kapott. Működött még
Pusztá-Csenkén és Kéménden, míg végre 1869-ben
Bátorkeszre került, a hol azóta is állandóan, a
híveknek és elüljáróinak szeretetében erősen meg-
gyökerezve, működik. Itt az érdemeknek egész
láncolata dícséri őt. Polgári olvasókört létesített,
mely 20 év óta virágzik, tüzoltó-egyletet, a mely-
nek kezdettől fogva számos tagja van, most meg
parosokból álló dalárdát szervezett. Keszthelyen
a gazdasági tanfolyam hallgatója volt s ebbéli
ismereteit a községre áldásosan értékesíti. Tanít-
ványai között vannak, a kik ma a társadalmi
hivatalok legmagasabb polczára emelkedtek;
de a köznépből tanítványainak egész sorozata
van, a kik valamely tiszttséghez vagy hivatalhoz
jutottak. Így működik a mi Tódor bajtársunk
immár a 34-ik éve Bátorkeszen. S hogy ez mind
igaz, nem én bizonyítom, mert hisz én csak
19 éve ismerem, hanem bizonyítja Bátorkeszen
fiatal és öreg, úr és szegény, a másvallásúak
úgy, mint a mi hitsorsosaink. Könyvé lábadtak
szemeim, midőn mult évi július hó 26 án köz-
ségre ünnepelte őt. Sok ovációt láttam, de ová-
cióban a legkülönbözőbb testületektől és szemé-
lyektől oly önzetlen szeretetet és ragaszkodást
soha.

A legdrágább ajándékok egész halmazával lep-
tél meg őt. Csak akkor éreztem, hogy még ke-
veset éltem s mily keveset tettem. Folytassam-e
érdemeinek felsorolását? Kell-e fényesebb bizo-
nyítvány arról, hogy valaki igazán szereti pályá-
ját, mint az, hogy fiait mind tanítói pályára
képeztette s ha még annyi volna — mint szokta

mondani — mind e pályára képeztetné. Talán
könny gördül szemeidből e szavakra, édes bará-
tom, mert tudom, hogy a ki fiaid közül e pályán
büszkeséged volna, az a megdícsőültek között
van. De vigasztalódjál, jó gyermekeidnek egész
serege csüngő szeretettel vesz körül, a kiknek
javarésze máris érdemes fia a hazának. Véte-
nék a leírás hűsége ellen, ha föl nem említeném,
hogy egyletünknek sok éven át volt fáradhatlan
jegyzője és most mint elnöke működik. Ime,
mélyen tisztelt egyesület, bemutatam egy tanítót,
a kinek életleírása egy tanulságos könyv, a mely-
ből csak üdvöset lehet meríteni. Kivánjuk tehát
a mi ősz bajtársunknak, tekintetes Bittvai Tódor
úrnak, hogy ezen az úton haladva, az Istentől
jó egészséggel megáldva, még igen-igen sokáig
éljen.

Ugyanigy kezdhethném tekintetes Endrődy Gyula
muzslai főtanító urról való megemlékezésemet,
mint a hogy előbb Bittvai Tódor urét elmondot-
tam. Tanító volt az atyja... De álljunk meg egy
kissé! Hisz itt a dicsőség egész várával találko-
zunk. Nemcsak az atyja, hanem nagyatyja, sőt
még dédetyja is tanító volt. S a mi csaknem
ritkaságszámba megy, nem különböző négy he-
lyen, hanem mindegyikök Muzslán megszakítás
nélkül 152 esztendeje működének. S mintegy
örökség gyanánt szállott át apáról fiúra a muzs-
lai kántortanítóság, melynek ünnepelt kartársunk
immár 36 esztendeje hű sáfárja.

Nem messze esik az alma a fájától, tartja a
közmondás, de a fiatal *Endrődy* úrnak hamar
fölsímerték a derék muzslai a jó gyümölcsöt
és siettek megtisztelni őt az ösatyjai által birto-
kolt stallummal, midőn 1866-ban az uralkodó
kolera édes atyját elragadta az iskola katedrá-
járól.

Azóta is változatlanul, mindig ugyanazon
fiatalos hévvel és úgyszeretettel és kiváló szak-
értelemmel tölti be hivatalát úgy az iskolában,
mint a társadalomban. Hogy mily nagy közbecsü-
lést és általános tiszteletet vívott ki magának
községében, arról mult év május 19-én személye-
sen meggyőződhetek azok, a kik 40 éves tanítói
működésének községe által tartott ünnepelteté-
sen jelen voltak. Ott voltak a megye és a község
kiváló kapacitásai, a kerület főt, papsága, kerü-
let tanítói, jóbarátai, ismerősei, de főképen a
falu községe, kik aznapon szájról-szájra
adták e szívben megérett szavakat: éljen
Endrődy Gyula, a mi szeretett főtanítónk! Egy
egész napot betöltő sorozata volt ünnepelteté-
sének.

Igen, mert a kit úgy szeretnek, mint őt,
az írni nem lehet egy futó percz alatt leróni a
hála és szeretet adóját. Dicsőségteljesen állsz tehát
ma itt közöttünk, mélyen tisztelt férfiú, s most mi-
rajtunk a sor, hogy téged méltóképen üdvözljünk.
Szerény sorsosaid lévén, tudjuk, hogy nem ki-
vánsz tőlünk aranyat-ezüstöt, hanem kérünk, fo-
gadd kegyesen e szívünkben jövő szózatot: az
Ég áldjon és tartson meg nemes munkálkodásod

közepett az egyház és haza javára az emberi kor legvégső határáig.

És most szívemben a legédesebb érzelmekkel telve fordulok a tekintetes nemespann *Juhász* Béla köhidgyarmati főtanító úr felé, mert nem tudom, eléggé méltó lesz-e a tolnam arra, hogy életének, tanítói működésének főbb momentumait híven eszeterjem, hogy ezáltal is hálaadomat mintegy lerojam. Igen, halával tartozom iránta, azzal, a mélyvel a tanítvány tanítója iránt tartozik. Tőle tanultam meg az első betűket írni, olvasni. Még most is emlékszem azokra a szép kerekded vonásokra, a melyeket krétával a nagy táblára írt, emlékszem, a mint közöttünk gondosan körüljárt s megnézte, kijavította a mi ákom-bákomjainkat s igazi atyai szeretettel rávezetett a helyes megismerésére. Jóságos, szelíd arczán mindig az igazi tanító békéje honolt. Nem volt indulatos soha. Ha esztalanságunkkal vétettünk a rend ellen, nem büntetett azonnal, hanem törvényt ílt fölöttünk. Igazságtalanul senkit nem büntetett, de az ítelet kimondásában részrehajlatlan volt. Ha rossz fiat tettem a tűzre, hiába voltam keresztfia, igazságos szigorút megéreztettem velem is, mint a többi nebulókkal. S megis szerettük őt. Parancsait készséggel és föltétlenül teljesítettük. Velé szemben csak az engedelmességet ismertük. Szerettük es föltük őt egyaránt.

Leírom-e ezek után, hogy Táthon nemesi családból született, atya szolgabíró volt, hogy Esztogomban és Rozsnyón a gimnázium hat osztályát jelesen, a tanképesítést kitünően végezte; hogy a bárszegyi tót Zsemier, melynek jegyzője is volt egyszersmind, a 60-as években 10 év alatt megmagyarosította, hogy Köhidgyarmaton 28 éve működik s hogy ottan tuzoltó-egyletet létesített, melynek kezdettől parancsnoka, hogy a gazdasági tanfolyam hallgatója volt s mint ilyen a kerületi farskola felügyelőjévé neveztetett ki, leírom-e, hogy népe mily osztatlan szeretettel, mondhatnám bálványozással veszi őt körül, hogy őt a falu apraja-nagyja szereti, tanácsadójának tekinti, hogy mily bizalommal fordul hozzá bajjaival az ügyefogyott, terveivel a gazdag, hogy ekként szívének es eszenek gazdagságát ingyen osztogatja, leírom-e végül, hogy népe csak azért ünnepelte meg negyvenedik évfordulóját, mert végtelen szerénysége megakadályozta azt. S ha bármit is mondanék még életéből, mondhatnék-e róla magasztosabbat, egy tanítóra nézve dicsőbbet, mint midőn azt állítom róla: te a nevelés nagymestere, Krisztusnak valóban választott bajnoka vagy.

Am fogadd hát te is a pálma-ágot, dicső férfiu, szerény egyesületünk részéről 40 éves tanítói működésednek emlékeül s kívánjuk, hogy Isten tartson es áldjon meg a jól megérdemelt boldogságban s hogy az ég sok ily hőssel áldja meg hazánkat!

Az iskolai nevelésről.

(Folytatás.)

Pedig a népiskolának mi is a *ezéja*? hisz ezt kell szolgáljunk. Czélja nemcsak az, hogy az életkövetelte ismeretekkel lászson el, hanem feladata az is, hogy oly polgárokat neveljen, a kik mindazon erkölcsi kötelességekkel bírnak, a melyek a rendes menetü társadalmi életnek előfeltételei. Igaz, a mai fejlett társadalmi viszonyok értelmileg erősen művelt egyéneket kívánnak, különben a létért való küzdelemben helyt nem állhatnak; de vajjon a társadalmi élet tisztán csak *értelmi* szálakkal tartható-e fenn? Nem fontosabbak-e ezeknél az erkölcsi (morális) kötelességek, a melyekkel az egyes az egészhez es ekként a közhöz füződik? Ime az ember társaséleti hivatása — a *nevelést* föltételezi. Nem kell-e tehát az iskolának a társadalmi élet ebbeli követelését szemmel tartania? Tudvalevő dolog, hogy az emberképzésnek első elve az, hogy egész embert képezzen. Mit értünk egész ember alatt? Értjük *testét, lelkét*, lelkének összes erőit, azaz értelem, akarat es érzelmvilágát. Mindnyájunk által tapasztalt tény, hogy a legműveltebb lélek is egymagában az embert ki nem elégíti; hogy törekszik valami után, a mi az értelem hideg világán kívül esik; törekszik arra, hogy érzelmeit kielégítse, hogy ezek is tápot nyerjenek. De mi is volna az ember, ha a Teremtő bölcsesége csak a száraz, jéghideg, számító *értelmi* erővel látta volna el. Hol volna akkor a legnemesebb, legédesebb es legboldogítóbb érzelmek es örömök? Nem volna *szeretet*; nem ismernők a gyermeki, atyai, anyai örömöket; hol maradna a jóság «*a lélek virága*»; hol a *hála*? Nem vigasztalná a kétségbeesettet a *hit* reménye! E szerint tehát az értelem egymaga nem boldogít; az emberi boldogsághoz legtöbb köze a *színek* van. Miután pedig a pusztán szellemileg művelt ember társadalmi működését egészében be nem töltheti, az iskolának, hogy *egész* embert képezzen, úgy az *értelemre*, mint a *szívre* kell hatnia. Közismereti továbbá, hogy az iskola a családi nevelést folytatja, annak hiányait pótolja es ferdeségeit javítja. Ha azonban az iskola *nevelői* hivatása kétségessé válnék, hogy fog akkor a *család* inént jelzett kívánalmainak megfelelni. Ime tehát tiszta előttünk, hogy az iskola — a *tanító* — elengedhetetlen kötelessége a *nevelés*. Ez alól épp úgy nem vonhatja ki magát, mint a *tanítás* kötelessége alól.

De mi teszi indokolttá, hogy az iskola nevelői tevékenységét hangoztatni szükségesnek tartjuk es azt a lehetőség fokozni kívánjuk? Indokolttá teszi azon sajnos körülmény, hogy a *családi* nevelés korunkban igen sok kívánni valót hágy fenn, hogy a társadalmi életben az *erkölcsi* érzület igen súlyed, hogy a jellembeli tulajdonságok végtelenül gyengülnek. Ezen fájlaladó tényekkel szemben minden tényező az *iskola* felé tekint, ettől várja első sorban közviszonyaink jobbra-

fordulását. És tekintve azon elvitázhatlan igazságot, hogy az iskola, és kiemelem, különösen a *népiskola*, mert legkorábban jut a gyermekhez és legromlatlanabban, nagy, sok esetben döntő hatással lehet a gyermekre és így nem kopogtatnak illetéktelen helyen azok, a kik a *nevelés* érdekében az *iskola* ajtaját zörgetik; bár el kell ismernie mindenkinek, hogy az iskola *egy maga* mindent meg nem tehet. Hanem igenis, ha feladatának magaslatán fog állni; ha tevékenysége úgy nyer támogatást, a mint sajnos ez idő szerint nem, ha a tanító lelke egész hevével életét csakis az iskolai nevelés és tanítás szent ügyének szentelheti; igenis az *iskolában* a nevelési bajok orvoslásában oly hatalmas emeltyűt találunk, a mely arra elsősorban van hivatva.

Nem terjeszkedem ki a családi nevelés sok felszöngének felsorolására, csak utalok arra, hogy a jelenben oly igen gyakori *zilált* családi életnek természetes következménye, a gyermekek rossz nevelése. A gyermek már a családi körben megszokja mindazon hibákat, a melyekben társadalmi életünk szenved. És ez nem is lehet máskép, hisz a milyen a családi élet, olyan a társadalmi élet is és viszont. A nő a családé, a férfi az életé, a társadalomé. Ez a kettő, mint atya és anya irányítja épp úgy a családi, mint a társadalmi életet. Az ő erkölcsük adja meg a család és a társadalom erkölcsét. Tőlük függ mindkettő boldog, vagy boldogtalansága. Az ő erényük a magán- és közélet erénye. Mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy a szülők egész mivolta első sorban és a leghatásosabban gyermekeikben tükröződik vissza. És azért fontos, nem, legfontosabb a *családi nevelés*.

A mai súlyos társadalmi viszonyok nagy hibája, a *kényelemszeretet*, azaz a kevés munka után való könnyű megelégedés. Ennek következménye a laza kötelességteljesítés. Bizony a mai világban ritka az az ember, a ki lelkiismeretesen dolgozik. De igaz az is, hogy nem is volt még kor, a mely önzéstelen, buzgó és odaadó munkásban a kötelességérzetet annyira lohasztotta, sőt kiülte volna, mint a mai idők. Hisz már szinte közmondásos, hogy sem tanulás, sem tudás, sem aravalóság, sem érdem nem kell, csak a mindenható *protekező*. Ennek következménye pedig az, hogy a kötelességérzet lohad, hogy a munkakedv apad és a könnyű élet után való vágy fokozódik.

Nem utolsó hibánk a magas *igények*. Bátran nevezhetjük korunkat az elégedetlenség korának. Senki sincs megelégedve helyzetével, mindenki több akar lenni, mint a mi; másnál, tehetősobbnak, rangosabbnak akar látszani. Az igények szertüfölt emelkedtek minden téren; ruha, lakás, táplálkozás, szórakozás, élvezetekben, mindenben. Az igényeket táplálja a divat, a legnagyobb jelentőséggel kigondolt kényelmi, ipari és egyéb cikkek.

Az említett két társadalmi hiba szüli a harmadikat, a legnagyobbat, a társadalmi erkölcsök

hanyaglását; nem értvén ez alatt tisztán csak az erkölcsi dolgokat, hanem hozzáértem a jellem és tisztesség morálját is. Tény, hogy a gyenge társadalmi erkölcs, a *könyvelmü* élet folyománya. Mert nem erkölcsi züllésre kell hogy vezessen olyan élet, a mely anyagi jólét nélkül, erején felül költsékezik. A divat hóbortja is sokszor mily nagy erkölcsi romlást okoz. A sok sikkasztás nem a könyvelmü életre vezethető-e vissza; a sok öngyilkosság nem-e a gyenge *erkölcsi és hitbeli* erelem következése?

Pozsony.

Mihalicska János.

(Folytatása következik.)

Válasz a «Mozgalmunk» című cikkre.

Ily cím alatt hosszabb közleményt küldött be hozzánk Bertalan Vincze úr, a melyből csak a válasz lényegét adjuk, tekintettel arra, hogy mindazt ismételtelen elmondja, a mit a kérdésre nézve a «Kath. Tanügy»-ben és a «M. Allam»-ban saját nézetüül már hangoztatott.

Igy kezdí:

Barabás György, Sárvár nagyérdemü igazgató-tanítója valamint a Szombathely-egyházmegyei r. kath. tantestület élén elévülhetetlen érdemekkel bíró világi elnöke az ezen lapok f. évi január hó 18-án megjelent számában «Mozgalmunk» címü közleményében csekélységgemmel foglalkozik.

Nagy általánosságban összefoglalva a közlemény tartalmát, azt a hitet kelti föl az olvasóban, mintha én a tanítók fizetésemelésének ellensége volnék.

A ki ismeri a fizetésemelés érdekében kifejtett munkásságomat a «Kath. Tanügy» legutóbbi számáig, annak tudnia kell, hogy a tanítót, ideális szempontból itélem meg és munkásságát, munkásságának eredményeért oly elismeréseméltő tényezőnek tartottam és tartom, kinek a megélhetési gondok bajából való kiemelését, a nemzet elsőrangú feladatának tartom. Ép azért egy szóig föntartom mindazt, a mit e tárgyról a multban és jelenben írtam. A mi pedig a köztisztelést és közmegbecsülést illeti, tiszta lelkiismerettel mondhatom, ezen mozgalmakban is kivettem a magam részét, sőt oly kívánattal is léptem elő, melyet még senki sem pendített meg, hogy a tanítói egyesületek a tanító munkásságát és hivatali működését ellenőrző kamarai rendszerrel való szervezetet is nyerjenek.

Nagy tévedésben van tehát az, ki a tanítók jobb jövőjének kerékkötőjeül tünteti föl érveléseimet, úgy magyarázza, mintha a Brutus szerepét játszanám. Az igazság nyílt és férfias kifejtésétől, megvallásától el nem állok s bátran folytatom a küzdelemet ott, a hol én azt jónak találom. És most is azt mondom, hogy az állami tanítók mozgalmát, annak módját és intenczióját, a mit a kenyér nevében tesznek, elitélem. Mert mit is akarnak ők? Azt, hogy az állami tanítók alkalmaztatá-

suk minőségével élesen megkülönböztetessenek a felekezeti tanítóktól. Ezt az által akarják elérni, hogy alkalmaztatásuk kidomborításául a «*tisztelettel*» ezímet szándékuk megszerézni s ezzel mintegy fölényt akarnak maguk részére kiemelni a többi, más jellegű tanító fölött.*

No már pedig szeretném azt tudni, mivel különb az az állam által alkalmazott tanító a felekezeti és községi tanítónál? Mennyivel több az előképzettsége, az értelmi színvonala, munkaköre és mennyiben végez ő más missiót a nemzet nevelésében, mint a felekezeti tanító.»

Es így folytatja tovább előttünk már ismert nevezetemek fejtegetését. Ezek közül csak azt tartjuk nézetünkkel is megegyezőnek, a mikor élesen megrója azt a hangot, irodalmi nyelvezetet és modort, melyvel a «Nemzeti Iskola» a magyar pedagógiai irodalomnak személyi tekintetektől vezetett s *hol alvó, hol működő vállalkója* a tanítóság érdekeinek «önmaga által» kikialtott és elismert «önzetlen» határozása, minden mandátum nélkül, a tanítóság erkölcsi és anyagi érdekeinek végtelen nagy kárára a fizetésügyben folytat.

Majd így végzi sorait:

Elöttem a tanító egy, akár állami, akár felekezeti legyen az s bizony rosszul esik, nemcsak nekem, hanem mindnyájunknak, hogy egyik tanító, mert állami, többnek tekintse magát, mint én vagyok, a felekezeti tanító; jöhetnek semmiben sem különbözünk egymástól másban, mint a kartársi összetartozandóságban, mely nálunk a tanítót mindenütt tanítónak tartja, a nélkül, hogy a jelleg és rang szerint kasztokat teremtené a testületben.

Bertalan Vincze.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Esernyők és felsőkabátok. A modern pedagógiának az a jellemző vonása, hogy túlhajtja a pedagógiai követelményeket; s nem is új keletűek ezek a követelmények, körülbelül a liberális korszakkal egyvidejűek; holott nagyon sok gyermekre nézve a legprimitívebb berendezésű iskola valóságos Isten áldása a szülői ház állapotaihoz képest, s számtalan gyermek van, a ki épen ezért örömmel hagyja el az otthont s megy örömmel az iskolába, nem is szólva a nagyvárosi szülőkről, a kik naponta kora reggel menve munkába, kiüldözik hazulról az iskolás gyermekeket, a kik örvendenek, ha az utca vagy az otthon hidege elől a mégis csak mindig fűtött tantermekbe vonulhatnak. Az osztrák kormány például épen harmincz esztendeje, hogy elrendelte, hogy minden népiskolának külön helyiséggel kell rendelkeznie, a hol a gyermekek esernyőket és esetleges nedves felsőkabátjaikat el lehessen helyezni; ha pedig nincsenek ilyen

* Az egyház ma is tisztviselőnek tekinti a tanítót, a ki ezt nem látja így, az nem gondolkodik egyházas szelvényben.

Szerk.

mellékhelyiségei, építeni kell. Hogy milyen képtelenség ez a rendelet, azt az a körülmény is mutatja, hogy még Bécs városa sem hajtotta végre mind a mai napig s a mostani konzervatív osztrák kormánynak — azaz inkább ilyennek lehet nevezni — van esze, hogy a fővárost ne figyelmeztesse erre a kötelességére. Annál többet piszkálják azonban a kormányellenes lapok, a melyeknek nagyon fáj az, hogy a bécsi város házán a kereszténypart uralkodik; abban telik tehát annak a sajtónak öröme, hogy hol a tanítókat, hol a kormányt akarja erre a pártra uszítani. S ha Bécs nem tudott minden iskolájához építeni afféle mellékhelyiségeket, mit szóljanak az olyan alpesi iskolákról, a melyeknek csak egyetlen egy tantermük van, mint például Tirolban történik meg sűrűen, vagy Krajna, Karinthia és Stájerország elhagyottabb vidékein is? A rendeletet különben nagyon könnyen lehetne szelleméből kifolyólag ad absurdum vinni. Számtalan ember lakik egyetlen egy szobában, hová másfelé helyezze el tehát a nedves felsőkabátját és esernyőjét? Es szeretnénk látni olyan statisztikai kimutatást, hogy hány ember lett beteg vagy halt meg a szobanedvességbe? Es miért nem adják utasításul az elemi iskolás gyermekeknek, hogy kalucsnit hordjanak, a mi egészséges dolog, hisz ha esernyővel csak a ruhájukat védik; illőbb, hogy a lábukat oltalmazzák nedvesség és hideg ellen. Az iskolakötelezettség mellé tehát be kellene hozni a kalucsni-kényszert is. Nem kérünk a hasonló papirosmalasztból, a milyent a modern pedagógia minden országban bőven termelt.

Alamizsna a tanítóknak. Köztudomású dolog, hogy Poroszország mennyi mindent követ el, hogy lengyel tartományait németesítse. Oriási földbirtokokat sajátított ki, a melyekre német telepeseket költöztetett; megpróbálta simán, erőszakkal; s semmiféle eszköz sem használt. E mellett a lengyel nép eléggé szapora, úgy, hogy a munkások egész raját bocsáthatta Németországba, különösen a nyugoti gyáripartú tartományokba, a hol összetartanak s a hol szintén nem engednek nemzeti érzésükből. Szóval a porosz kormány mindennemű eszközzel csak azt érte el, hogy a réginél is erősebb lett a nemzeti érzés. Porsosz-Lengyelországban tehát meglehetősen súlyos a hivatalnokai szolgálat, a porosz hivatalnokok fáznak is ettől az áthelyezéstől s még inkább a tanítók, a kiknek a vállalkon nyugszik tulajdonképen a germanizálás munkája, s a hivatalnokokkal szemben mégis ők húzzák a rövidebbet. Ugyanis azok a hivatalnokok, ha a porosz-lengyel tartományokba helyeztetnek át, fizetésük 10 százalékát élvezik pótlék gyanánt; ez sem sok, de valamivel legalább mégis édesgetik őket a lengyelek közé. Ha például csak 2000 márka a fizetése, máris 200 márka pótlékot húz. Az ugyanoda költöző tanítókkal azonban még ilyen szerény emberiséggel sem bántak. Rájuk nézve különbség nél-

kül mondotta ki a porosz kormány, hogy 100. márká évi pótlékot kapnak; ha tehát a tanító kezd 1000—1200 márkán s évek hosszú során át fölviszi 2000 márkára (a mire a porosz kezelő-hivatalnok nagyon hamar fölviszi négy polgári vagy középiskolai osztálylyal), akkor is csak 100. és nem 200 márká porosz-lengyel tartományi pótlékot kap. Azután minél előkelőbb a hivatalnok, annál inkább szaporodik a tízszázalékos pótléka, a mi a tanítónál semmi esetre sem emelkedhetik. S ettől az ismét mostoha elbánás alá került tanítótól várják el, hogy teljes odaadással szolgálja a germanizálás ügyét, kitegye magát lengyel urak, papok és községek szekaturának, a melyekben pedig már a modern lengyel irodalom sem hagyja elaludni az erős, a chauvinistikus nemzeti érzést.

Bajor iskolakötelezettség. Minden liberalizmusa daczára a bajor népiskolai törvény nem igen barátja a közös, a felekezetenlküli iskolának, hanem tekintettel az ország felekezetenlküli viszonyaira, lehetőleg katolikus és protestáns iskolák fönnállása és föntartása érdekében intézkedik. A mostani politikai viszonyok között még érdekesebbek a bajor népoktatási állapotok. Ugyanis a katolikus centrumpart az ottani országgyűlésen hatalmasan megerősödött, úgy, hogy elsőrangú politikai tényező lett, a mi több rendbéli és hasznos változást fog előidézni a bajor katolikus tanügyben. Első kérdés lesz az iskolakötelezettség tartamának eldöntése. A bajor népoktatási törvény ezt 7 évben állapítja meg, a centrum le szeretné szállítani 6-ra, míg a liberális part 8 esztendő követel. Kétségtelen, hogy a centrumnak van igaza; különösen a földmívelő nép terhein kell könnyíteni s nemcsak Bajorországban. A másik kérdés, illetőleg eset pedig az, hogy a centrum hatalmának erősödésével a törvényt többé nem fogják kijátszani, illetőleg a törvény szándékai ellenére nem fogják minduntalan szaporítani a felekezetenlküli közös iskolákat. Boldog ország, a hol a katolikus népiskolai tanügy ilyen szépen hódítja vissza az elvesztett területeket s nem úgy mint nálunk, folyton veszni engedi.

VEGYESEK.

Igazítás az állami iskolák ellen. A magyar tanügynek — általános felfogás szerint — személyi tekintetektől vezetett egyik sajátos organuma, tényleg hol alvó, hol működő vulkánja, a Nemzeti Iskola. Ez a lap izzó lávát és hamut szórt reánk irtóztatós logikával és még udvariasabb nyelvezettel a fenti cím alatt azért, mert mi a törvényes alapon állva, édes hazánk és az Egyház iránti lelkiismereti kötelességből nyíltan szemébe nézünk mindazoknak a törekvéseknek, melyek a hitvallásos népiskolák elállamosítását célozzák. Úgy látszik, hogy most már végzett a «Néptanítók Lapja»-val és így személyes tekintetű érdekei felénk irányítják. Hát mi világos fővel, teljes lelki erővel, nyílt és őszinte lelkesedéssel eltelve a vallásos és magyar nemzeti nevelés iránt, igazán önzetlen harcossá-ként a magyar tanítóság erkölcsi és anyagi érdekeinek nézünk a N. Iskola kitéréséi elé, s mert tudjuk azt, hogy

a működő vulkán körül «sötétség», igazán vakító sötétség van és életet ölo elemek pusztítanak a levegőben és a földön egyaránt, szeretettel figyelmeztetjük erre a körülményre mindazokat, a kik a Nemzeti Iskolában «önzetlen», személyi tekintetektől nem befolyasolt organumát látják a nemzeti kultúrának. Mi fölünk szórhatja a hamut, a lávát, a hova és a merre tetszik; mi nem látjuk őt másnak ezután sem, mint a milyen mindig volt: kevés pedagógiai tudással, megmérhetlen elfogultsággal a tanítóság között sötét gyűlölködést, elégedetlenséget és tiszteletlenséget szító oly kiforratlan lap, a melynek szavait nem érdemes komolyan venni.

Tanítói oklevél és érettségi egyenértékű. A «Budapesti Levelező» közli, ezt a nem kicsinylendő hírt: A köztisztviselői minősítés szempontjából nagyrészt a közigazgatási bíróságnak elvi erejű határozata. E határozat szerint a tanítóképezde elvégzését a főgimnázium vagy főreáliskola tanfolyamának befejeztével és az érettségi vizsga letételével egyenértékűnek kell tekinteni.

Követésre méltó. A győrmegei Csécsény község iskolája sok tekintetben támogatásra szorul. A község szegénye nemcsak a továbbfejlesztést nem engedi meg, de még a meglévő terheket is alig tudja elviselni. Legutóbbi hitközségi gyűlésen szóba kerülve az iskola ügye, szomorúan konstatálták, hogy az államnak kelet adni az iskolát. Ekkor azonban a hitközség elnöke, Csizmadia Pál lelkes beszédet mondott, a melyben kitarásra hívta föl a polgárokat. Szavának szép hatása volt, mert utána elhatározták a jelenvoltaik, hogy az iskolát nem adják át az államnak, hanem összehordva filléreiket, még ez esztendő folyamán megalkotják a második osztályt, építenek tanítói lakot és szervezik államszegélyivel az osztálytanítói állást.

Érdekes számok. A «Brassói Hirlap» kimutatást közöl az 1903 szeptember hónapban megnyitott új állami iskoláról. E kimutatás szerint a jövő iskolai évben a többi közli hét római katolikus, hat református, két ágostai evangélikus, egy görög-keleti felekezeti iskola, hét községi (közülük egy román községi és csak kilenc az új állami iskola nyit meg olyan helyen, a hol iskola ma még egyáltalán nincs, de emellett elállamosítják a nemzeti nevelés szolgálatában álló román, kath. és ref. iskolákat és a nemzeti nevelés érdekeit kevésbbé szolgáló görög-keleti és ágostai evangélikus iskolák közül csak egyet, mondjuk kettőt. Hol van itt azután az a sokat hangoztatott ön-udatos nemzeti kulturpolitika.

Egy kath. egyházi tanferfiú kitüntetése. Versey Kraemer János esperes-plébános urat gróf Csáky Károly megyés püspök úr előterjesztésére ő felsége legkegyelmesebben ez. kanonokká nevezte ki. Ő nagysága papi érdemein felül, mint kiváló tanügyi férfit a hivatlan ker. esperesség hosszú időközön át buzgó és lelkiismeretes tanfelügyelőjét méltán érte e kitüntetés. A múlt évben a váczegyházmegeyi központi testület választotta disztagyává, sapientisat. Fentnevezett ez. kanonok úr 25 évvel előbb községünkben olvasókört alakított. Most e kör jubileumát ülte f. hó 11-én, mely alkalommal arczképét leleplezte a kör termében. Gáspár József kántortanító olvasta föl a kör történetét, Acsay Vilmos ünnepi beszédében méltatta az alapító érdemeit. Ezután társasvaacsora és táncz volt. Okuljanak ebből a még most is alvók s lások, hogy 25 évvel előbb is mit tehetett az ügybuzgóság.

Magyar Kántor. Temetési szertartások. népies bucsúztatók és alkalmi román. kath. szentmise-énekek gyűjteménye. Irla: Biczók Ferencz román. kath. kántor, igazgatótanító Torontál-Tortán, a csanád-egyházmegeyi hatóság kitüntető birálata és kegyes jóváhagyásával. Ara fizve 2 kor. 50 fill., csinos díszkötésben 3 kor. 50 fill. Csak a szerzőnél kapható!

Id. Barankovics István tiszapolgári román. kath. néptanító f. hó 10-én, 61 éves korában rövid szendvedés után visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Temetése f. hó 11-én, százakra menő közönség — mondhatnám az egész város részvéte mellett ment végbe. A ravatal fölött főt. Petrovits Gyula. ker. esperes, helybeli plébános úr gyönyörű beszédet tartott. Beszéde alatt minden szem könye-

zett. Nagyon jól esett a részvét s az elismerés e szép nyilvánlása, melynek többek közt Petrovics főúr e szavakkal is kifejezést adott: «Édes öregem, fogadd fiatal munkatársadtól az elismerés pálmáját. Született 1842 július 10-én Gönczön. Az elemi iskolákat szülővárosában, a gimnázium 6 osztályát s a tanítóképzőt Kassán végezte (1865-ben). Több helyen nevelősködött 1875-ig, mely idő alatt a népiskola összes tárgyait részletesen földőgozta. Az 1875-1876. iskolai évben Sz.-Kallóban volt községi tanító. Ugyanakkor — több nyelvet bírván — a Németországba teendő tanügyi tanulmányútra lett felszólítva a kultuszminiszterium megbízottja által, 1 1/2 évi 600 korona osztóndój elvezete mellett. E szép ajánlatot azonban — több közbejött ok miatt — nem fogadta el. 1876 decemberében Tisza-Polgáron működött egész haláláig, kötelességét pontosan, lelkiismeretesen teljesítve. Az ó. v. f. n.

Felíró szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Besztergomi érseki megye.

Hizer róm. kath. iskolaszéke okleveles tanítónót keres. Javadalma: 800 korona és lakás. Pályázatok *február 5-ig* *Pontér Károly* apát-plébanoshoz intézendők Aranyos-Maróthra. 34 1-1

Besztercebányai egyházmegye.

A **Turocz-széklenoi** róm. kath. másodiskolára pályázat nyitottak. Oktatás magyar, német. Államsegély 462 korona, iskolai pénztárból 240 korona, 12 öl légy szalma, lakás, kert és szántó. Pályázhat okleveles tanító, tanítónő. Az úneveles azonnal elfoglalható. Kérvények a róm. kath. iskolaszékhez Turócz-Széklenőre küldendők. 36 1-1

Kalocsai érseki megye.

A «Népnevelő» 3. számában hirdetett gákovai pályázat *február 24-ig* meghosszabbították. 40 1-1

Kassai egyházmegye.

A **sárospataki** róm. kath. hitközség tanyái osztatlan vegyes népiskolájában, mely a várostól mintegy hét kilométerre esik, egy megüresedett rendes tanítói állásra *1. évi február hó 8-ig* pályázat nyitottak. Jövedelme: a hitközség pénztárból 400 korona, államsegélyből 400 korona; 12 székér tűzifa, melyből az iskola is fűtendő; a tanító nevé utáni tanítandó közmunka fejében minden gyermek után két pár eszike és négy tojás; természetbeni lakás (két szoba, konyha, kamra, gazdasági épületek s ezekhez tartozó 1000 ööl kerttelmenny). Oklevéllel, eddigi működéséről szóló bizonyítványval ellátott kérvények bezárólag *1. évi február hó 7-ig* nagyságos és tiszteletendő **Gruska Lajos** iskolaszéki elnök úrhoz küldendők. A megválasztott tanító tartozik állását *1. évi február hó 16-án* elfoglalni. Sárospatak 1903. január hó 25-én **Mészáros Gyula** iskolaszéki jegyző. 39 1-1

Nyitrai püspöki megye.

A **brónslyei** plébánia, (Papradno, Frenesénm.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés a hitközségtől 390 kor., államsegély 210 kor., fületmenny 24 kor., lakás, melléképületek és kert. A választás határnapja *február 9. Maudl Ignác*, lelkész. 30 2-2

Szatmári egyházmegye.

Bárdhaza (Beregvármegye) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettek *február hó 28-ig*. Jövedelme 800 korona, melyből 500 korona államsegély. Új kényelmes lakás melléképületekkel. Az oklevéllel, erkölcsi és működési bizonyítványval felszerelt kérvény iskolaszékre ezimezve **Dr. Szalay Sándor** esperes úrhoz küldendő Beregszászba. 38 1-3

Veszprémi egyházmegye.

Jutában (Kaposvár mellett) osztálytanítói állomásra *február 7-ig* pályázat hirdettek. Pályázhatnak okleveles

tanítónők is. Javadalmazás 600 korona a község pénztárból, 200 korona államsegély, egyszobás lakás, fűtés, világítás, tisztogatás. Köteles az I. és II. osztályt tanítani, ismétlősöket főlátva oktatni, kántoriakban segédkezni, ez utóbbi csak férfitanító választására szól. Vissza nem várható másolati okmányokkal felszerelt kérvények *plébániai hivatalnak* Hetes (Somogym.) küldendők. 31 2-2

Kaposkereszturi róm. kath. kántortanítói állomásra *február 5-ikére* pályázat hirdettek. Javadalma: három szoba, konyha, kamra, pincze, összes melléképületekkel. Tándij fejében a község pénztárból 320 korona. Minden házaspártól 1 felöntő gabonát tetéztve, búzát és rozstól, 26 fillér párpénzt, 68 mérő gabona és párpénzt 471 korona. Szőlősgazdaktól 4 iteze bor páronként, értéke 120 korona. Tekesgazda 1 kocsi fát, zsellér 54 fillér faváltást ad, értéke 350 korona. 3 kat. hold 375 ööl szántó, 565 ööl kert, 140 korona. Temető kaszállása 35 korona. Legelő értéke 20 korona. Fájézási jog 10 korona. Tőke után 7 korona 20 fillér kamát. Stóia 40 korona. Földek után az adót fizeti a község, a munkáját is az teljesíti. Nyugdíjra 1374 koronával van felvéve. Kérvények somogy-szentbalazsi *plébániahivatalhoz* küldendők. Személyes megjelenés kivantatik Kapos-Keresztúron reggel 9 órakor. Tannyelv: magyar. Összesen 1513 korona 20 fillér. 35 1-1

„Mária, légy velünk“

ezimen **50 gyönyörű**, jobbjára **új ének** választékos **orgonakisérettel**, egyháziilag jóváhagyva. Utalványon csak **3 korona**, utánvét 55 fillér. 4-4

Zámbó Károly. Szeged 6.

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentkirályi lovagja, a Ferencz József-rend lovagja

A parisi és becsi világkiállítások stb. helyről kitüntetve.

Legelőcsőbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légyműködésű csörendszert (pneumatikai) tartós, nemesbangu orgonákat szállít. 30 év óta 380 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokokat a legmerészelebb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jokrban tartása merészelebb árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.